

ÎNDRUMĂRI METODICE PRIVIND ELABORAREA LUCRĂRILOR PENTRU OBTINEREA GRADELOR DIDACTICE

DUMITRU P. IONESCU
I.C.P.P.D.

Cadrele didactice desfășoară o triplă activitate: activitate didactică, ce se realizează în școală, activitate social-culturală și activitate științifică ce se desfășoară în afara școlii.

Activitatea didactică este deosebit de intensă și ea este analizată trimestrial de conducerea școlilor sau, la sfârșitul fiecărui an școlar, de către inspectoratele școlare municipale și județene.

Activitatea social-culturală este și ea bogată deoarece majoritatea lectorilor de pe lângă cabinetele de partid, casele de cultură și căminele culturale precum și majoritatea ansamblurilor corale, echipelor de teatru sau de dansuri naționale sînt formate și conduse de cadre didactice.

În schimb, activitatea științifică este trecută pe plan secundar deoarece unele inspectorate școlare municipale și județene au desființat „ziua metodică”, astfel că practic cadrele didactice nu mai au timpul necesar de a cerceta și de a elabora lucrări științifice. În plus, numai cadrele didactice din marile orașe au la îndemînă arhive și biblioteci care să le permită o documentare completă. De aceea, activitatea științifică a multor cadre didactice se concretizează, într-o bună măsură, în întocmirea de referate pentru comisiile metodice, pentru consiliul profesoral și pentru cercul pedagogic.

Multe cadre didactice, îndeosebi profesori de istorie, cunosc prea puțin condițiile desfășurării cercetării științifice și principiile ce se impun a fi respectate în elaborarea unei lucrări de istorie sau metodică, deși Societatea de Științe Istorice din Republica Socialistă România a organizat, la sfârșitul anului 1970, o sesiune științifică cu această tematică și revista Societății „Studii și articole de istorie” a venit în ajutorul slujitorilor catedrei publicînd articole orientative elaborate de cei mai competenți cercetători în acest domeniu ¹.

---

¹ Aurel Iordănescu, *Criteriile de alegere a unui subiect de lucrare istorică sau metodică și condițiile desfășurării cercetării*, vol. XVII, 1972, p. 83—89.

Dan Berindei, *Caracterul și tipologia lucrărilor științifice de istorie și structura lor*, vol. XVIII, 1972, p. 89—94.

Lucia Georgian, *Caracterul lucrărilor metodice de istorie și structura lor*, vol. XIX, 1972, p. 73—78.

Datorită cauzelor arătate, în ultimii ani s-au obținut rezultate slabe la lucrările depuse de profesorii de istorie pentru obținerea gradului I în învățământ.

Pentru a veni în ajutorul numeroaselor cadre didactice care pregătesc lucrări de grad și care ne-au solicitat îndrumări², prezentăm mai jos principiile și planul necesar unei lucrări de istorie sau metodică.

Conform statutului, pentru a obține gradul I în învățământ³, cadrele didactice sînt obligate să alcătuiască lucrări istorice, lucrări metodice și monografii. De asemenea, se pot prezenta prototipuri de material didactic însoțite de metodică folosirii lor. Personalul didactic care funcționează pe posturi de inspectori generali, inspectori școlari, directori de unități școlare poate prezenta la gradul I lucrări metodicico-științifice în care să fie tratate probleme privind organizarea învățămîntului, organizarea activităților instructiv-educative în școli, eficiența învățămîntului și randamentul școlar. În acest scop, Institutul Central de Perfecționare a Personalului Didactic a publicat⁴ o tematică orientativă.

Prima fază a întocmirii unei lucrări științifice este alegerea subiectului care diferă după preferință și preocupări.

Profesorii de istorie pot realiza lucrări foarte bune cercetînd arhivele locale și elaborînd lucrări privind: lupta revoluționară a clasei muncitoare din județul sau orașul respectiv, mișcările sociale locale sau relațiile agrare din regiunea respectivă sau cercetarea arheologică în zona geografică respectivă.

Candidatul este liber să-și aleagă tema pe care dorește să o trateze, cu condiția ca lucrarea prezentată să îndeplinească cerințele unei lucrări științifice. Poate fi aleasă o temă care constituie o preocupare a candidatului încă de pe băncile facultății. Nu pot fi însă admise, oricît de valoroase ar fi ele, lucrările pentru examenul de diplomă, chiar dacă sînt prezentate într-o formă revizuită.

În alegerea subiectului, cadrele didactice sînt datoare să țină seama dacă pot realiza lucrarea cu posibilitățile de documentare de care dispun și în timp legal. De exemplu, un profesor de istorie care și-a ales tema „Formarea și dezvoltarea burgheziei române”, deși a studiat un an de zile într-o bibliotecă de provincie, și-a dat seama că nu o poate realiza nici în cinci ani, astfel că a fost silit să renunțe la ea și să-și aleagă un alt subiect care a fost realizat în condiții optime și în timpul legal.

Această temă cu caracter general, de sinteză, ca și altele asemănătoare ca: „Legislația învățămîntului în România” sau „Concepția și structura

Mariana Vasilescu, *Tehnica elaborării lucrărilor de metodică a istoriei*, vol. XX, 1972, p. 86—93.

N. Adăniloai, *Tehnica elaborării unei lucrări științifice de istorie*, vol. XXI, 1973, p. 69—76.

² Profesor Cainamisir Ilie, Școala generală nr. 2 Islaz, municipiul Tu:u-Măgurele; profesor Ghiță Dumitru, Școala generală din comuna Dărmănești județul Argeș; profesor Liță Ion, Școala generală din comuna I. L. Caragiale, județul Dimbovița; profesor Popovici Tiberiu, Școala generală din comuna Jurilovca, județul Tulcea, etc.

³ În viitor, e posibil ca și pentru gradul II să se întocmească lucrări științifice.

⁴ „Colocvii”, nr. 8/1970.

manualelor de istorie editate în trecutul școlii românești“, cer mult timp de documentare în marile arhive și biblioteci, cer o putere de muncă și o pricepere deosebită de a selecta și sintetiza din noianul de evenimente numai esențialul, ceace nu se dobîndește decît după o trudă și frămîntări de ani de zile.

Profesorii de istorie pot aborda cu mult curaj și teme de metodică predării istoriei. Astfel, teme ca: „Tipologia lecțiilor de istorie“ sau „Valoarea informativă și formativă a studiului istoriei“ nu au fost atacate pînă acum de nici un cadru didactic, deși mulți dintre candidații aveau experiență de decenii la catedră. Unele teme de metodică pot fi tratate cu bune rezultate chiar și de profesorii care trăiesc și muncesc în mediul rural, ca de exemplu: „Formarea noțiunilor fundamentale de istorie“ sau „Aspecte, procedee și forme concrete de realizare a educației patriotice prin lecțiile de istorie“ sau „Metodologia organizării și desfășurării cercurilor de istorie cu elevii școlilor de cultură generală“.

De asemeni, candidatul trebuie să nu piardă din vedere că lucrările de istorie trebuie să fie alcătuite pe bază de material de arhivă iar lucrările de metodică pe experimentele efectuate în decursul anilor. Oricare lucrare științifică trebuie să aducă fie date și fapte istorice necunoscute sau foarte puțin cunoscute, fie puncte noi de vedere, idei și interpretări noi care să lărgescă orizontul cercetărilor de specialitate.

A doua fază este alcătuirea planului lucrării care trebuie să cuprindă principalele date și fapte ale subiectului ales. Planul poate fi completat ulterior pe măsură ce se înaintează în documentare și în funcție de materialul adunat.

Faza următoare, a treia, este elaborarea unui plan de documentare care să cuprindă întreaga bibliografie ce urmează a fi studiată. Evident că și bibliografia poate fi completată fie pe baza cercetărilor proprii, fie prin dobîndirea unei îndrumări științifice.

A patra fază, documentarea, este cea mai dificilă fiindcă cere deplasări la diferite arhive, biblioteci, muzee, case memoriale, locuri istorice etc, unde se vor extrage sau fotografia materialele necesare lucrării. Datele și faptele istorice care ne interesează, le trecem pe fișe (1/4 din coala de petiție), avînd grijă ca fiecare fișă să cuprindă toate elementele bibliografice.

1. Dacă extragem materiale din arhive atunci fișa trebuie să cuprindă următoarele elemente: arhiva, fondul, pachetul, dosarul, fila, ca de exemplu:

— Arhivele Statului Brăila, fondul Primăriei, pachet nr.3, dosar nr.15, f.4.

2. Dacă extragem materiale din imprimare (cărți) atunci fișele vor cuprinde elementele bibliografice necesare ca: biblioteca, cota cărții, numele autorului, titlul și subtitlul lucrării, ediția, orașul, editura sau tipografia, anul apariției, volumul, pagina folosită, ca de exemplu:

— Biblioteca Academiei R.S.R., II 15404.

Urechia V.A., *Istoria școlilor de la 1800—1864 cu o scurtă introducere cuprinzînd note din istoria cultivei naționale anterioare secolului al XIX-lea și cu numeroase facsimile de documente, semnături, autografe*, București, Imprimeria Statului, 1892, vol.II, p.12.

3. Dacă extragem materiale din periodice (reviste și ziare) atunci fișele vor avea următoarele elemente bibliografice: biblioteca, cota, numele revistei sau ziarului, orașul unde apare, anul apariției, numărul, ziua, luna și anul, pagina folosită, ca de exemplu:

— Biblioteca Academiei R.S.R., P.I 12222.

„Revista de pedagogie,” București, an XIV, nr.2/1972, p. 24.

sau:

— Biblioteca Academiei R.S.R., P.IV 28329.

„Flamura Prahovei”, Ploiești, an XVII, nr.279,23 octombrie 1971, p.3.

După efectuarea documentării și strângerea materialului necesar urmează a cincea fază, adică selecționarea materialului și clasarea lui pe probleme. Apoi se trece la ultima fază, a șasea, redactarea, care trebuie să respecte planul inițial al lucrării, revizuit și completat.

Orice lucrare științifică are patru părți distincte: introducerea, cuprinsul, concluziile și anexele.

I. În introducere, pe scurt, autorul trebuie să reliefeze mobilul lucrării, istoriografia și izvoarele temei, metodele de lucru și greutățile întâmpinate, utilitatea temei și contribuția personală.

II. Cuprinsul care este de fapt expunerea tezei și argumentarea sa, trebuie să justifice din plin titlul lucrării. Cuprinsul să fie împărțit în mai multe capitole, fiecare capitol avînd concluzia sa. Expunerea să fie făcută pe probleme și cronologic, evitîndu-se repetările, contrazicerile și elementele de prisos.

Orice informație, afirmație, idee și dată principală care nu ne aparține trebuie să fie însoțită de o trimitere la izvorul istoric folosit critic și interpretat materialist. Frazele semnificative din documente, cărți sau periodice, pe care le folosim în cuprins ca puncte de sprijin sau ca argumente, să fie redată exact, în ghilimele, formînd ceea ce numim în mod curent „citate”. Să nu se dea citate lungi și nici citate numeroase deoarece se îngreunează înțelegerea materialului scris și se diminuează contribuția personală.

Trimiterile se fac pe pagina respectivă, la subsol, și nu la sfîrșitul lucrării, numerotîndu-se în ordine crescîndă. Fiecare trimitere să cuprindă toate elementele bibliografice din fișa folosită, exceptîndu-se numele bibliotecii și cota. Dacă o trimitere se referă la același izvor istoric ca și trimiterea anterioară dar diferă pagina, atunci se menționează astfel: „Ibidem”, p.9. Ca de exemplu:

Trimiterea 8. Maiorescu Titu, Istoria contemporană a României (1866—1900), București, Editura librăriei Socec & Co., 1925, p.221.

Trimiterea 9. Ibidem, p.335.

Dacă trimiterea 9 se referă la același izvor istoric și la aceeași pagină, folosită și la trimiterea 8, atunci se menționează numai: „Idem”.

Dacă în cuprinsul lucrării folosim mai multe citate dintr-o singură lucrare a unui autor, atunci, numai la prima trimitere se dau toate elementele bibliografice iar la celelalte trimiteri se procedează astfel:

Trimiterea 4.— Oțetea Andrei, Renașterea. București, Editura Științifică, 1964, p.122.

Trimiterea 17.— Oțetea Andrei, op.cit., p.175.

Trimiterea 42.— Oțetea Andrei, op.cit., p. 293.

Dacă folosim mai multe lucrări ale aceluiași autor, atunci la prima mențiune se trec toate elementele bibliografice, iar la următoarele nu mai dăm: „op.cit.“ ci menționăm titlul lucrării din care am folosit informația, ca de exemplu“:

Trimiterea 7.— Iorga N., *Istoria învățământului românesc*, București, Editura Casei Școalelor, 1928, p.15.

Trimiterea 22.— Iorga N., *Istoria învățământului românesc*, p.62.

Trimiterea 39.— Iorga N., *Istoria învățământului românesc*, p.123.

Să se folosească izvoarele istorice contemporane sau cât mai apropiate de evenimentul tratat; greșit a procedat un profesor de istorie care, pentru tema „Caracterul unitar al revoluției de la 1848 în țările române“ a folosit citate din ziarul „Informația Bucureștiului“ în loc să dea citate luate din „Poporul suveran“ sau „Pruncul român“, ziarele revoluției române.

Datele istorice să fie prezentate uniform și nu diferit: când pe stil vechi, când pe stil nou. Ori punem toate datele pe stil vechi și menționăm acest lucru chiar de la început, ori mai corect ar fi să menționăm ambele stiluri, ca de exemplu: „Adunarea de la Blaj din 3/15 mai 1848“.

Nu există condiții asupra mărimii lucrărilor de grad; valoarea lor nu depinde de numărul de pagini ci de izvoarele istorice folosite, de noutatea tezelor și a concluziilor, de prezentarea lor metodică. Totuși oricare lucrare prezentată trebuie să aibă minimum 40 de pagini.

Cuprinsul lucrării să fie expus cald, clar, concis, curgător și colorat ca să atragă pe cititor spre lectura lui.

III. Concluziile trebuie să justifice cuprinsul și să reliefeze contribuția autorului. Concluziile să nu depășească o pagină.

IV. Orice lucrare științifică cuprinde și anexe: hărți, tabele, ilustrații, bibliografia generală.

Anexele (hărțile și ilustrațiile) să fie redată exact și în bune condiții tehnice.

Bibliografia generală de la sfârșitul lucrării se împarte în șase grupe:

Prima grupă cuprinde „lucrări teoretice“ care se dau în ordinea următoare: întâi lucrările lui Marx, apoi cele ale lui Marx și Engels, apoi ale lui Engels și pe urmă lucrările lui V.I. Lenin. Lucrările aceluiași clasic se dau în ordine alfabetică, după titlu. Oricare lucrare trebuie să fie prezentată cu toate elementele bibliografice de la trimitere iar în loc de numărul paginii folosite se indică numărul global de pagini, ca de exemplu:

Engels Friedrich, *Anti-Dühring. Domnul Eugen Dühring revoluționează știința*, Ediția a II-a, București, Editura Partidului Muncitoresc Român, 1952, 498 p.

A doua grupă „Documente de partid“ se dau în ordinea alfabetică a titlurilor astfel: Ceaușescu Nicolae, *Cuvințare la Conferința Națională a cadrelor didactice*, 7 februarie 1969, București, Editura Politică, 1969, 33 p.

Ceaușescu Nicolae, *Succesele socialismului în România. Confirmare a justeței ideilor lui Lenin*, 19 aprilie 1970. În *România pe drumul construirii societății socialiste multilaterale dezvoltate*, București, Editura Politică, 1971, vol. 4, p. 329—352.

Pentru această grupă se recomandă folosirea lucrărilor, în primul rând, din colecția *România pe drumul construirii societății socialiste multilaterale dezvoltate*, din care au apărut pînă acum șapte volume.

A treia grupă cuprinde „lucrări istorice” iar a patra grupă cuprinde „lucrări pedagogice”. Ambele grupe se prezintă în ordinea alfabetică, după numele inversat al autorilor, și, dacă este cazul, și în ordinea alfabetică a titlurilor.

Grupa a cincea cuprinde „periodice” care sînt prezentate în ordinea alfabetică a numelui, menționîndu-se orașul apariției și anul folosit în lucrare, ca de exemplu:

„Flamura Prahovei”, Ploiești, 1970 — 1973.

„Scînteia”, București, 1965 — 1973.

Grupa a șasea cuprinde „arhive” în ordinea alfabetică, după numele lor, ca de exemplu:

Arhiva Primăriei comunei Răcari, județul Dimbovița.

Arhivele Statului, București.

Respectînd indicațiile și planurile de mai sus, cadrele didactice pot realiza lucrări bune pentru obținerea gradului I în învățămînt iar cele mai reușite vor fi publicate de Institutul central de perfecționare a personalului didactic sau de organele locale. Tipărirea unei lucrări constituie cea mai bună răsplată pentru un cadru didactic care este îndrăgostit de munca de cercetare științifică.